

A Rákoscscaba-Újtelepi Szent Erzsébet templom első 75 éve

1940 - 2015

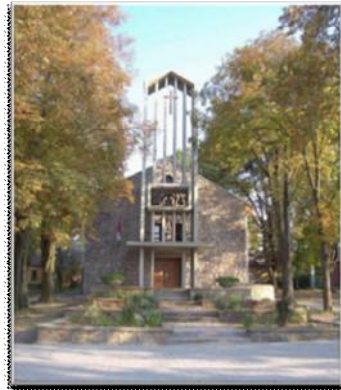
Templomunkat 1940-ben szentelték fel.. Az azóta eltelt 75 év történetét adjuk közre a teljesség igénye nélkül a Historia Domus valamint a többi írott és íratlan emlékek alapján.

A szentelés (*consecratio*): maradandóan kiemeli világi rendeltetéséből az épületet, és Isten szolgálatára szenteli. A templom szentelési évfordulójának ünnepe nem a holt köveknek szól, hanem az eleven Isten-ember kapcsolatnak, amely e szent helyen megtapasztalható.

Rákoscscaba-újtelepi Szent Erzsébet templomunk idén 75 éves. Születésénél, és az elmúlt 75 évben sok hívő, számos nagylelkű ember fáradozott érte, és szerencsére ez most sincs másképpen. Emlékezzünk meg röviden erről a történetről, ahol a kövek és a lelkek sorsa összekapcsolódik.

1940

2015

„Az 1933. október 23-án tartott népgyűlésen...megalakult a Templomépítő Bizottság. ... Hanauer Á. István megyéspüspök úr tudomásul vette és a felterjesztett alapszabályokat jóváhagyta.” – így kezdődik plébániánk Historia Domusa. A Bizottság második elnöke Hamvas János lett. „Elévülhetetlen érdeme, hogy hat évig tartó szorgalmas munkával (gyűjtés, előadások, mulatságok és vásárok rendezése által) kb. 50.000 pengőt gyűjtött. 1938-39-ben felépíttette és a legszükségesebb felszerelési tárgyakkal be is rendezte a templomot.” Mindezt

Mise a készülő templomban

nővérével együtt,”- aki az amerikai katolikusoktól is jelentős összegeket gyűjtött a templomnak.

„A templom építője Hajagos Andor építőmester volt, Fábíán Zsigmond budapesti építész felügyelete és felelőssége mellett. Egyszerű csarnoktemplom készült, a tervek szerinti torony nélkül. Védőszentjét, Árpádházi Szent Erzsébetet hármassal üvegablak dicsőíti, amely szerencsésen átvészelte a háború és forradalom évtizedeit. A templom sík mennyezetének fából készült kazettáiban szép Krisztus szimbólumok láthatók. Révffy István, rákoscscabai festő tanár munkái, aki Szent Margit és Szent Imre egész alakos olajfestményeit is készítette. Ez a két festmény a régi, háttal miséző oltár két oldalán foglalt helyet, az új liturgikus tér kialakításakor került föl a kórusra.

„minden nagyobb külső vagy hatósági támogatás nélkül, az áldozatos hívek (nagyobbrészt szegény emberek) filléreiből fedezte a Bizottság.”

„Az adakozásban különösen buzdító példával járt elől Lokaicsek Károly esperes-plébános, Amerikában lakó

A kész templomot Zdravec István nyug. táb. püspök úr szentelte fel, 1940. június 29-én." Kezdetben a rákoscsabai máter eklézsia filiája volt, majd Kránitz Imre segédlelkészt kinevezték önálló hitoktatónak, és ő Újtelepre is költözött. A háború viszontagságaiból épen kikerült templomban „1946 év Szilveszter estéjén hirdette ki először a hitoktató azt az öröndetes tény, hogy a megyésfőpásztor engedélyt adott az új lelkészség megszervezésére.”

A feltétel azonban a község saját plébánia épülete volt. A gyűjtést Kránitz atya, Bóta Lőrinc kántortanító és a közben megszervezett utcaapostolok végezték. „A gyűjtés rövid néhány hónap leforgása alatt oly szép eredménnyel járt, hogy 1947. június 3-án az egyházközség 14 000 forint vételárért megvásárolta a Szabadság sugárút 38. számú házat. ... Péteri József megyéspüspök úr 1947. május 31-én... Újtelepet önálló curatiává szervezte,” ... első plébánosának a hitoktató Kránitz Imrét nevezte ki. (1946-1959-ig plébános - a képen!) A plébánia területét Rákoscsaba Ófaluból választották le. Rákoscsaba (és a többi környékbeli település is) ekkor még önálló község. 1950-ben politikai okokból csatolták a fővároshoz a többi rákosmenti településsel együtt. „Az Egyházközség belátva, hogy a kultúrház éppen olyan elengedhetetlen tényezője a hitéleti mozgalomnak, mint a plébánia,” megvásárolta a Szabadság sgt. 57. alatt lévő, két helységből álló épületet, amelynek a havi 200 forintos törlesztő részletét „a szociális és kulturális bizottság ... heti 30 filléres tagsági alapon gyűjti össze, ...valamint ...a minden hónapban tartott családi esték, amelyek anyagi hasznon kívül a kat. családok összefogásának tudatát is ébren tartják.”

A régi oltár

Az új egyházközség első, legnagyobb nyilvános ünnepe az 1948. június 8-i

bérmálás volt 350 fővel. A pezsgő közösségi életet (Mária Kongregáció, énekkar, Szív-gárda, Családok imaszövetsége) a közben hatalomra jutott Kommunista Párt egyházellenes törekvései fojtogatták. „Az 1949. év – mint

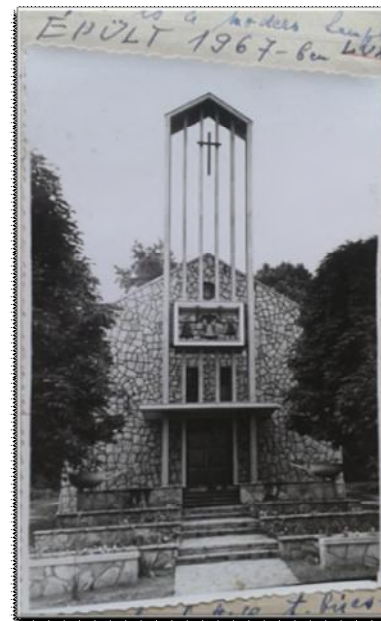
szerte az országban mindenütt – úgy az újtelepi egyházközség hitéletének külső, szervezeti megnyilvánulásait is csökkentette. Először a Mária kongregáció szünteti be működését, azután a Szív-gárda oszlik fel, majd a családi szentóra tagjai hagynak fel összejöveteleikkel.” A képviselőtestület tagjai is elmaradnak az összejövetelekről, majd lemondanak tisztségükről (kettő kivételével), mivel az egyház megfigyelésére létrehozott állami hatóság kéri a tagok névsorát. A plébános javadalmát képező földet is föl kell ajánlani az államnak 1951-ben. A Historia Domus írója jelentős anyagi romlásról is beszámol: „az újtelepi egyházközség az egyházmegye egyik legszegényebb egyháza” lett. A kultúrház is áldozatul esik: „átiratot kap a plébánia az újtelepi áll. ált iskola Igazgatóságától, melyben az kéri, hogy a kultúrházat kisegítő iskola céljára engedjék át.”- amely kérésnek nem volt tanácsos ellene mondani. Később a tanács úttörőotthon céljára végképp elveszi. A kor hangulatát, hazug légkörét (és a püspök bátorságát!) remekül dokumentálja az immáron XVII. kerületi tanács tanácselnökének válaszevele a váci püspökségnek arra a kérdésére, hogy miért államosították a plébánia tulajdonát képező kultúrházat. (A plébánia honlapján elérhető, olvasható!)

Mindezek ellenére a hívek hűsége és áldozatkészsége nem csökken: a képviselőtestület torony építésébe fog, téglajegyeket árul.

Össze is gyűlik 2200 ft, azonban „az anyagbeszerzés útjába leküzdhetetlen akadályok gördülnek”, a toronyépítés terve csak az 1956-os forradalom után fogalmazódik meg újra.

„November 4-én délután a plébánia és a templom környéke utcai harcok színhelye lett.” – egy orosz tank az ellenük tüzelő felkelők lövéseire válaszolva a Péceli útról ágyúval és géppuskával lőtte az épületeket, a templomot is. A kaput szilánkokra tépte, a templom ablakai betörték (szerencsére a Szt. Erzsébet ablakok a szentélyben épek maradtak). „A szerencsétlenségben is gondviselészerű volt, hogy a lövöldözés, és a nyomában járó rombolás a bérnialást előkészítő oktatás előtt történt, mert ha csak fél órával később kezdődik, a gyermekekkel zsúfolt templomban, ki tudja hány haláleset és sebesülés történt volna!” – írja a Historia Domus. A károk nagy részét az állam megtérítette.

1959. márciusától Lux Miklós a templom plébánosa, aki friss erővel lát munkának, a templom világítását, hangosítását készítteti el, majd orgonaépítésbe fog, mert a torony építésére nem kap engedélyt a hatóságoktól. 1960-ban áldja meg az új orgonát dr. Kovács Vince váci püspök. A templomkert terméskő feljáróját is elkészítik (1963). Közben XXIII. János pápasága, majd VI. Pál alatt folyik a II. Vatikáni Zsinat, a század legfontosabb egyházi eseménye. Lehetővé válik az anyanyelvi misézés a latin helyett, és az oltárt szembefordítja a zsinat a hívekkel, hiszen Isten családja vagyunk. Templomunkban is óriási változások születnek: ekkor készül el végre a torony, az új burkolat kívül és belül. Szükségessé válik a

liturgikus tér átalakítása is a zsinatnak megfelelően. Az egész szentély megújul, megszépül.

1965. A templom 25 éves évfordulójára újrafestik a templomot, és újra ostromolja plébános atya a Fővárosi Tanácsot, valamint nyári zarándoklata alkalmával a Szent Szűzet, hogy sikerüljön végre a tornyot megépíttetni. „Nem hiába! Mert haza érve itt találtam a levelet: ...értesítem, hogy a Fővárosi Tanács Végrehajtó bizottsága elvileg engedélyezi a XVII., k. Rákoscsaba-Újtelepi plébánia templom tornyának felépítését a felterjesztett „C” alternatíva szerint.”. A tervezésre Sámson József

építésmérnököt kérték fel, és két évre tervezték az elkészültét. A hívek újra nagylelkűnek bizonyultak. „Modern, vasbeton harangtorony, nyitott, látható harangokkal! Magassága 16 m, alapja kb. 4 m, súlya 60 tonna.” A torony hat ponton leásott, 24 db kútgyűrűn, illetve az ezekben töltött vasbeton pylonokon áll. A két, már meglévő kisebb harang mellé az új, 200 kg-os harangot maga Lux Miklós plébános atya vette meg a saját pénzéből, miután egy amerikai adakozó visszakozott. Ekkor készült el a bejárati fal ezüsthelyi terméskőből való burkolata is, valamint az egész templom külső tatarozása. A torony tetején álló fém kereszt (183 cm magas, súlya 25 kg) a plébános

édesanyjának ajándéka. 1967. május 21-én, Szentháromság vasárnapján volt a torony- és harangszentelés, a bérnalással egybekötve.

A zsinat utáni új liturgikus tér, a templombelső kialakításának éve 1973. „A II. Vatikáni Zsinat liturgikus reformja előírja, hogy ott, ahol lehetséges, az új szembemiséző

oltárt a faltól elválasztva kell felállítani. Az Egyházművészeti Bizottság tagjai a helyszíni szemle alkalmával arra a megállapításra jutottak, hogy a régi főoltárt a kórus alá kell helyezni, a szentélyt meg kell

nagyobbítani, a régi szószéket, mivel csúnya volt vasbeton kútgyűrű, le kell bontani, és a két festett képet, mivel nem érik el a művészi jelleget, le kell venni, hogy a templom védőszentje (festett üvegablak), Szent Erzsébet jobban érvényesüljön.” Süttöi csiszolt vörös márványból készült a szembemiséző oltár, az új szentségház és az ambó, Sámson József építész mérnök tervei szerint, a kivitelező Wagner József építész volt. Ekkor borították a szentélyt a templomhajótól elválasztó diadalívet is mészkőlapokkal. „Megújított templomunkban a márványoltár szentelését maga a váci megyéspüspök, Bánk József végezte a zsúfolt templomban, a templombúcsúnk ünnepén, november 18-án, 10 órakor. ... Az ünnep előtt 3 napos lelkigyakorlatot tartottunk, szokatlan időpontban, mérsékelt részvétellel. (de) Nagy volt a szentáldozások száma a püspöki szentmisén”.

1974-ben kerül az oltár fölé a kereszt a korpusszal. Így ír erről a Historia Domus (HD): „A megújult templom, a szembemiséző oltár új lendületet adott a

hitéletnek, amely a vasárnapi szentmiséken való nagyobb részvétellel mutatkozott meg. Húsvétkor szenteltem fel a 155 cm nagyságú keresztet, amely az oltár felett a mennyezetre felerősítve, kovácsolt vas láncokon függ... A keresztet tölgyfából, a corpust hársfából készítette ifj. Máriahegyi János szobrászművész. Ára 20.000 Ft volt. Ebből 17.000 -t én magam, 3000 Ft-ot pedig a hívek adományaiból fedeztük.” Lux Miklós atya egészsége megrendült a rengeteg munka és gond közepette...- 1976-ban meghalt.

Az új plébános Dr Zsóka Sándor lett, rá várt a közben már korszerűtlenné vált villamos hálózat és az orgona felújítása, a templomi padfűtés, valamint a harangok

villamosítása. „A villamosítás a búcsúra készült el. Az ünnepi szentmise után megszólaltak a harangok. Mivel nyitott haranglábon, ill. toronyban vannak, lehetett látni, hogyan mozgatják a harangokat az elektromágnesek. Nagy szenzáció volt. A tornyot körülállták az emberek, és csodálkozva nézték a harangok működését. – Ilyet még nem láttak.”

A templom negyven éves jubileumán (1980) „Az ünnepi szentmisét Dr. Bánk József érsek-püspök úr mondta, igen lelkes, fölemelő szentbeszéddel. ... Az ünnep hangulata mindenkit magával ragadott.” 1981-ben pedig ez az örömteli mondat van a HD-ban: „Növekszik lélekszámban

a plébániánk, bent és Rákoskerten is.” A karácsonyi betlehemes játékok is megkezdődtek. Az ifjúsági hittan is elindult 1980-ban, amikor már az egyházza nehezedő politikai nyomás enyhült. 1984-ben az atya és a templom hívei saját erőből a már kevésbé használható terméskő járdát betonra váltották.

Kiépült a környezet, amely alkalmassá vált a körmenetek és más rendezvények megtartására. A padfűtés is elkészült, máig használható. A dohosodó sekrestyét is korszerűsítették.

1984 november elsejével Zsóka Sándor plébános atya és a pezsztenterzsébeti, dr. Enzsöl Ellák káplán atya helyet cseréltek a megyés főpásztor rendelése szerint. Enzsöl Ellák atya verseivel, prózai műveivel szinte az egész országot pasztoralta, a kerületben irodalmi kör és egy utca viseli a nevét. 1986-tól előadásokat tartott a templomban, ahová más kerületekből is jártak. Ifjúsági színjátszókör is működött. Az ő védőszárnyai alatt kezdett működni a kerületünkben indult, ma már országos hírű Rotunda Énekegyüttes. Ebből a templomból indult el a Pünkösdi Kórustalálkozó 1989-ben, amely azóta minden évben /2015-ben volt a XXVI./ megrendezésre került. A rendszerváltozás 1989-től lehetőséget adott az iskolai hittanoktatás megkezdésére. Eleinte csak a plébános, később hitoktató (Halász Krisztina) is tanított. Megalakult a plébániai karitás.

Ebben az időszakban került a plébánia az 1993-as egyházmegyei határrendezés során a Váci Egyházmegyéjétől az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyéhez. 1995-ben

tragikusan fiatalon elhunyt Enzsöl Ellák.

Paskai László esztergomi főpásztor Dr Érszegi Gábor atyát nevezi ki az egyházközség plébánosává, aki 2004-ben bekövetkezett haláláig szolgálta a híveket. Nagyon fontosnak tartotta a gyermekekkel való foglalkozást, „*ők a jövő egyháza*” – ez az elv vezette. Évekig járt a rádióba, a katolikus műsorban dolgozott. Szolgálata kezdetén a plébánia épületét kellett rendbe hozatnia. 97-ben pedig a templom ötven éves jubileuma egy egész éves készülődésre, ünneplésre adott alkalmat. *Családi találkozót* szerveztek (az *Erzsébet bál „őse”*), amelyet az iskola

új tornatermében műsorral és sok programmal tartották meg. Ennek a találkozóknak hagyománya lett a templom családjainak életében. A következő évben pedig megalapították a *Szent Erzsébet díjat*, amit a templomban lelegkötelezettebben szolgálók kaphattak meg.

Szöke Lajos plébános 2005-ben kezdte a hívők aktív anyagi és közösségi támogatásával valamint a főegyházmegye komoly segítségével – a templom külső és belső felújítását, amely napjainkban is tart. Elkészült az alul nedvesedő fal elszivárogtató rendszere, majd a tetőszék megerősítése és a héjazat cseréje, a

torony felújítása, a külső - belső festés, az akadálymentesítés. A templom liturgikus tere nemes egyszerűséggel tovább szépült. Szűz Mária szobra a pasztóforium (fali tabernakulum) oldalára került, az ambó oldalán pedig méltó teret nyert a keresztelőkút. A padláson porosodó, régi, töredezett gipsz keresztút

állomásai renoválás után felváltották az elavult olajnyomatokat. Korszerűbb nyílászárókat kapott az épület, valamint a templom szélfogóját és a harang elektronikáját is kicseréltük. Hangszigetelt „gyóntató helyiség” került a régi gyóntatószék helyére és mellék helyiség a raktárba. Idén a hívő közösség nagy öröme az orgona újult meg – részben a hívők adományából, nagyobb részt az önkormányzati képviselők támogatásából.

Nagy öröm a Közösségi Ház

A templom plébános atyái:

Kránitz Imre	1940 – 1959
Lux Miklós	1959 – 1976
Dr. Zsóka Sándor	1976 – 1984
Dr. Enzsöl Ellák	1984 – 1995
Dr. Érszegi Gábor	1995 – 2004
Szőke Lajos	2005 –

Az itt szolgálatot teljesítő atyák mindegyike hozzájárult a templom és a plébánia fejlődéséhez, építéséhez, a lelki és kulturális élet elmélyítéséhez.

Kérjük közösségünk számára a hivatásunkban való helytállás kegyelmét, és Jézus örömhírének mind igazabb megértését, megélését.

Ez a kis ismertető egy szerény kezdet. Forrása elsősorban a *Historia Domus*, Bódi Gáborné, Betti Szolgáló hittan című blogja, az élő emlékezet, Pálinkás Sándor, Molnár Gyula és mások visszaemlékezései. A többi forrás címét szintén a honlapon lehet megtalálni. Örömmel és kíváncsian várjuk továbbra is mindenki emlékeinek, adatainak, fotóinak, történeteinek közreadását! Cím: plebania.ujtelep@gmail.com vagy a plébánia címén.

A templom jel. Jele Krisztusnak, az eleven szegletkőnek, akit az emberek elvetettek, mégis sarokkő lett. Isten Jézust választotta, hogy Benne újítsa meg mindent.

A templom jel. Jele az egyháznak, az élő kövekből lelki háznak, amelyben összetartozunk, Isten népeként, Isten Országának eljövételét várva.

A templom jel. Jele annak, hogy mindannyian a Szentlélek eleven templomai vagyunk, és ahogy a templomot felszentelik, úgy akar Isten is szentté tenni minket, mindannyiunkat. Várja, mit válaszolunk rá.

A lélek az igaz Isten temploma, melynek a hit rakja le az alapjait, a remény építi fel, és a szeretet tetőzi be.

Összeállította és írta: Gál Magdolna

Alapkő letétel